

Bókasafn Fjölbrautaskóla Suðurlands á Selfossi

starfsskýrsla skólaárið 2020-2021

Starfsfólk:

Starfsmenn bókasafnsins eru tveir. Elín Kristbjörg Guðbrandsdóttir, forstöðumaður var í 100% stöðu allt skólaárið og Ingveldur Jónsdóttir, bókavörður einnig í fullri stöðu að undanskildu veikindaleyfi 25. janúar til 5. febrúar og svo í 50 % fram til 19. mars.

Opnunartími:

Á haustönn var bókasafnið opið mánudaga til föstudaga frá kl. 8:00-16:00. Á vorönn var opnunartíma breytt vegna styttingar vinnuvikunnar og því lokar safnið fyrr á föstudögum, kl. 14:30.

Útlán:

Útlán eru færð á fjóra vegu: í fyrsta lagi í útlánaþátt Gegnis, í öðru lagi eru skammtímalán innan skólans handskráð og talin eftir hvern dag, í þriðja lagi eru fartölvuútlán skráð á sérstakt blað sem nemendur undirrita og í fjórða lagi eru tvær bækur í afgreiðslu sem útlán eru handfærð í. Önnur bókin er á afgreiðsluborði og þar skrá notendur safnsins útlán sín sjálfir þegar starfsmenn eru fjarri og í hina bókina eru handfærð útlán á safnefni eftir atvikum. Tímarit eru alla jafna ekki lánuð út nema til kennara eða í tengslum við verkefnavinnu nemenda.

Skammtímalán innan skólans eru aðallega á útlán á kennsluefni og fartölvum í eina kennslustund.

Útlán:	Haust 2020	Vor 2021	Samtals:
Í Gegni	489	699	1188
Í bók	17	22	39
Innan skólans	169	847	1016
Fartölvuútlán	117	497	614
SAMTALS:	792	2065	2857

Millisafnalán:

Alls voru millisafnalán 54 á skólaárinu, á móti 103 veturinn 2019-2020. Þessi 54 lán voru fengin frá 18 bókasöfnum, bæði almennings- og framhaldsskólasöfnum. Flest safngögn voru fengin að láni frá Bókasafni Árborgar, 28 talsins.

Millisafnalán frá:	Haustönn 2020	Vorönn 2021	Samtals:
Bækur frá söfnum	5	16	21
Mynddiskar frá söfnum	14	10	24
Kökuform frá söfnum		4	4
SAMTALS:	19	30	49

Millisafnalán til:	Haustönn 2020	Vorönn 2021	Samtals:
Bækur til safna	1	4	5
SAMTALS:	1	4	5

Gegnir:

Bókasafn Fjölbrautaskóla Suðurlands er aðildarsafn að Gegni, samskrá íslenskra bókasafna. Nánast allt efni sem berst á safnið er skráð og tengt í Gegni. Einstaka tímarit og fréttabréf sem berast stopult eru skráð í excel-skjal inn á OneDrive í Office 365.

Kostnaður við þátttöku í Gegni var kr. 388.284 á árinu 2020 eða kr. 32.357 á mánuði. Skólinn greiðir fyrir alla mánuði ársins.

Gagnasöfn:

Framhaldsskólarnir hafa frá upphafi tekið þátt í kostnaði við landsaðgang að rafrænum gagnasöfnum og tímaritum á vefnum hvar.is. Greiðsluupphæð miðast við fjölda ársnema. Á árinu 2020 greiddi FSu kr. 101.721. Framhaldsskólarnir auk almenningsbókasafna, háskólabókasafna, stjórnsýslusafna, fyrirtækja og samtaka greiða hluta aðgangs að samsöfnum EBSCOhost Premier og ProQuest Central, aðgang að gagnasöfnum Encyclopedia Britannica og greinasafn Morgunblaðsins en í því síðast nefnda er þriggja ára birtingartöf.

Veforðabækur Snöru eru opnar á skólanetinu og eru þær mikið notaðar af nemendum og kennurum. Kennurum og starfsfólki skólans býðst heimaaðgangur að Snöru og eru fjölmargir sem nýta sér hann.

Opið er inn á Greinasafn Morgunblaðsins á skólanetinu á starfstíma skólans en lokað er fyrir aðgang yfir sumarmánuðina. Í kaupbæti fær skólinn pappírseintak af blaðinu.

Safnfræðsla:

Nýnemadagar voru haldnir dagana 18. og 19. ágúst. Vegna covid-19 voru þeir með breyttu sniði sem þýddi að nýnemar fengu ekki kynningu á bókasafninu eins og vant er. Hins vegar komu nemendur og fengu aðstoð við að endurstilla lykilorðið sitt upp í 12 stafi inn í Office365 en sama lykilorð gildir inn í Office 365 og tölvukerfi skólans. Þessi undirbúningur átti eftir að koma að góðum notum síðar þegar kennslan á haustönn færðist að mestu leyti yfir í fjarkennslu og nemendur þurftu að nota Teams í kennslustundum.

Haldnar voru kynningar fyrir nemendur í heimildaritun í íslensku, ÍSLE3HR05. Mikil áhersla er lögð á notkun gegnir.is við heimildaleitir og að nemendur séu sjálfbjarga með að finna efni. Þeim eru kenndar ýmsar leitaráferðir á vefnum: setja saman leitarorð, mínusa frá leitarorð (NOT), víkka út leitir (OR), nota stjórnuleit * þ.e. leita að öllum orðum sem byrja t.d. á stang*, gæsalappaleitir o.s.frv. Þetta eru svonefndar boolean-leitir sem nýtast vel þegar viðfangsefnið er orðið nokkuð afmarkað. Einnig er vefurinn timarit.is kynntur sem og Google Scholar. Fjallað er um upplýsingalæsi og mikilvægi þess að vitna rétt í heimildir.

Þann 3. október voru settar á 20 manna samkomutakmarkanir sem þýddi að kennsla færðist að mestu yfir í fjarkennslu. Af þessum sökum fékk aðeins einn hópur í FÉLA1SA05 safnkynningu á haustönn. Á þessu var ráðin bót á vorönn þegar kennsla færðist aftur yfir í staðnám. Safnkynningin er ein kennslustund (55 mín.) og er kynning á safninu, safnkosti og þjónustu sem í boði er. Áhersla er lögð á að kenna notkun Gagnis og hvernig er hægt er að leita eingöngu að safnefni í FSu. Einnig er kynning á heimasíðu bókasafnsins og vefnum timarit.is. Þetta árið fengu nemendur einungis fyrirlestur upp í stofu en venjan hefur verið að þeir hafa einnig unnið verkefni á bókasafni og fengið ákveðna þjálfun í að finna heimildir á Gagnir.is. Ákveðið var að draga úr smíthættu og fækka sameiginlegum snertiflötum eins og lykllaborðum við tölvur o.s.frv.

Af sömu ástæðum lagðist samstarf við sögukennara af, en gott samstarf hefur verið við sögukennara undanfarin ár. Vonandi rís fuglinn Fönix úr öskunni þegar skólastarf kemst í lag að nýju.

Á vorönn voru fundnar til heimildir fyrir verkefni í uppeldisfræði og lífeðlisfræði. Passað var vel upp á alla sóttþreinsun og notuðu nemendur hanska við handfjötulun bóka. Í raun má segja að nemendur hafi staðið sig ótrúlega vel í að fylgja fyrirmælum um sóttvarnir. En því miður hefur öll verkefnavinna á safninu verið í hálfgerðu skötulíki þetta skólaár miðað við síðustu ár, en öll él birtir upp um síðir og vonandi eykst samstarf við kennara og stuðningur við námsgreinar að nýju.

Skráning:

Skráning og skipulagning safnkosts er stór þáttur í daglegu starfi á bókasafninu. Nýtt safnefni er skráð eins fljótt og mögulegt er, en eldra efni eftir því sem tími vinnst til.

Á skólaárinu var farið kerfisbundið yfir kennslubækur í ensku og töluvert grisjað. Einnig voru gömul og úrelt fræðslumyndbönd grisjuð. Færslur yfir skráðar kvikmyndir á myndböndum sem enn voru skráðar í hliðargrunni Gagnis voru teknar úr grunninum og útbúinn sérstakur listi sem er til bæði á rafrænu formi og útprentuðu. Það er ástæðulaust að leggja vinnu í að skrá þetta efni í Gagni þar sem myndbönd eru að verða úrelt efnisform.

Á skólaárinu 2020-2021 nýttist tíminn vel í ýmsa tiltekt sem hefur setið á hakanum. Farið var í gegnum gamlar bókaþjálfa og efnið ýmist skráð á safnið eða sent eitthvert annað. Mikið af ævisögum var geymsluskrað, einnig skáldsögur útgefnar 2005 og fyrr.

Tímarit:

Bókasafnið er áskrifandi að um 27 tímaritum og einu dagblaði. Eldri tímarit eru geymd í geymslu í kjallara en þau nýrri í gryfju bókasafnsins. Á heimasíðu bókasafnsins er að finna lista yfir tímaritaeign safnsins og vefslóðir þeirra tímarita sem eru aðgengileg á rafrænu formi.

Töluverð vinna var lögð í að fara yfir tímaritalistann á skólaárinu, lagfæra upplýsingar og grisja eldri tímarit sem finna má rafrænt á timarit.is. Alls voru 45 eldri tímarit afskrifuð á skólaárinu.

Gjafir:

Bókasafninu barst 71 bók á skólaárinu og eitt tímarit á skólaárinu. Aðallega eru það kennarar og aðrir starfsmenn skólans sem hugsa til safnsins í bókatiltektum heima við. Nokkrar hestabækur fengust gefins á Facebook síðunni ‚Hér seljum við, skiptum og gefum‘ og sýnir það að víða er hægt að leita fanga að vandfundnum bókum. Öllum þessum aðilum eru færðar bestu þakkir fyrir hlýhug í garð bókasafnsins.

Safnið áskilur sér rétt til að taka við gjöfum án kvaða og ráðstafa þeim eins og hentar best notendum og starfsemi.

Aðföng og skráning 2020-2021:

Aðföng	Haustönn 2020	Vorönn 2021	Samtals
Bækur	231	107	338
Mynddiskar (DVD)	7	2	9
Tölvugögn (CD-ROM)	1		1
Spil	2	3	5
SAMTALS	241	112	353

Skráður safnkostur bókasafns FSu:

Bækur og nýsigögn (eintakafjöldi)	Maí 2020	Afskr. haust 2020	Aðföng haust 2020	Uppfærður eintakafjöldi skv. Gegni í árslok 2020	Afskr. vor 2021	Aðföng vor 2021	Maí 2021
Bækur	17.318	133	231	16.901	185	107	16.823
Nótur				48			48
Myndbönd	238	16		91	20		71
Mynddiskar (DVD)	579	1	7	574		2	576
Mynddiskar (Blu-ray)				13			13
Hljómplötur	130			10			10
Geisladiskar (tónlist)	131	23		87			87
Geisladiskar (hljóðbækur)	180			166			166
MP3 hljóðbækur				9			9
Snældur	1			5			5
Margmiðl.diskar (tölvugögn)	39	2	1	28			28
Skyggjur og glærur	1			10	7		3
Forrit	5						
Leikjakassar og spil	90		2	90		3	93
Möppur				1			1
Gagnasett	4			5			5
Kort	29			28			28
SAMTALS	18.764	175	241	18.066	212	112	17.966

Rekstrarkostnaður 2020:

Bækur	724.093
Tímarit og blöð	207.659
Myndefni	3.199
Kostnaður vegna Gagnis, landskerfis bókasafna	388.284
Landsaðgangur að gagnasöfnum	101.721
Snara, veforðabækur	130.000
Greinasafn Morgunblaðsins	123.430
Styrkur til faglegs starfs bókasafns- og uppl.fræðinga í frh.skólum	10.000
Tækniaðstoð vegna strikamerkjaprentara	7.900
Blek í litaprentara	21.769
Hreinsivörur	1.699
Viðgerð á safnefni	10.000
Bókaplast	52.120
Heyrnartól	13.311
Tölvutöskur	7.641
Minnislyklar	3.052
Skúffueining (kommóða)	15.950
Opinber gjöld og dráttarvextir	5.135
Afskriftir á húsgögnum og innrétingum	46.831
Afskriftir á prenturum og ljósritunarvélum	<u>31.992</u>
	1.905.786
Sala Lestrardagbókar (2009-2017) og gamallar borðtölvu	<u>12.700</u>
	1.893.086

Tæki og búnaður:

Á bókasafninu eru 10 borðtölvur, átta fartölvur, skanni, litaprentari (í afgreiðslu), laserprentari (nemendaprentari), skrifari fyrir CD og DVD er í tölvu í kjallara, lítið stafrænt upptökutæki, sjónvarp, myndbandstæki, DVD-spilari, fimm litlir DVD-spilarar (lánaðir í kennslustundir), ritvél, leturvél, vifta og sími. Gömul ljósritunarvél var tekin úr notkun á skólaárinu. Ljósritun fyrir nemendur heyrir raunar eiginlega sögunni til því mun auðveldara (og umhverfisvænna) er að skanna eða taka myndir af heimildum sem nýtast við ritgerðasmíðar.

Keyptur var nýr laserprentari á safnið í janúar, af gerðinni HP LaserJet Managed MFP E52645. Í honum er bæði hægt að skanna og ljósrita.

Alls eru átta fartölvur lánaðar nemendum í kennslustundir. Þær eru allar af gerðinni DELL Latitude, þrjár með týpunúmer E7270, þrjár 7280 og tvær 7490. Útlán á þeim voru samtals 614 á skólaárinu.

Vinnuaðstaða:

Vinnuaðstaða starfsmanna samanstandur annars vegar af afgreiðslurými og hins vegar af vinnurými inn af afgreiðslu. Í afgreiðslurými er litaprentari sem nemendur og starfsmenn hafa aðgang að. Aðalprentari nemenda, laserprentari af gerðinni HP LaserJet Managed MFP E52645 er við hringstigann. Geisladiskar og hljóðbækur eru staðsettar í hillum við afgreiðslu.

Í vinnurými inn af afgreiðslu er vinnuaðstaða forstöðumanns til skráningar og annarrar undirbúningsvinnu. Þar er úrklippusafn sem inniheldur aðallega bæklinga og ýmislegt fræðsluefni. Í vinnurýminu eru geymdar kvikmyndir og kennslubækur sem kenndar eru hverju sinni, auk þess sem fartölvur eru geymdar í hillum og hægt að hlaða þær milli útlána.

Í minni geymslunni í kjallaranum er sjónvarp, myndbandstæki og DVD spilari sem nýtist m.a. við yfirfærslu myndefnis af myndböndum yfir á mynddiska. Í hópinnuaðstöðu í kjallaranum er tölva sem er aðallega notuð til skönnunar og til að skrifa mynd- og hljóðdiska. Í kjallaranum er auk þess stærri geymsla fyrir bækur og eldri tímarit.

Fundur, námskeið og ráðstefnur:

Elín forstöðumaður safnsins sótti kennarafundi á skólaárinu og fundi með stýrihópi um upplýsingatækni sem haldnir eru að jafnaði hálfsmánaðarlega.

Samstarfshópur bókasafnsfræðinga í framhaldsskólum (SBF) fundar reglulega yfir vetrartímamann. Fyrsti fundur skólaársins var haldinn á Teams 16. september. Hefðbundinn jólafundur með upplestri rithöfundar féll niður. Þann 15. mars hittist hópurinn loksins í raunheimum í FÁ, en þá var liðið tæpt ár frá síðasta fundi. Þegar þetta er ritað er fyrirhuguð vorferð SBF á Akranes þann 3. júní. Elín er gjaldkeri hópsins. Undanfarin ár hafa framhaldsskólarnir styrkt faglegt starf samstarfshópsins með því að greiða 5.000 kr. árgjald fyrir hvern starfandi bókasafns- og upplýsingafræðing, þetta gjald var hækkað upp í 10.000 kr. árið 2020.

Hópur skjalastjóra sem vinna við skjalamál í framhaldsskólunum heldur úti virkum póstlista og hittist nokkrum sinnum á skólaárinu á Teams. Elín náði ekki að sækja fund sem haldinn var 9. desember. Næsti fundur var haldinn 26. febrúar og var þar skipaður stýrihópur sem á að starfa með Hugviti að því að bæta upplýsingastreymi t.d. um nýjungar í uppfærslum en mikil óánægja hefur verið með þjónustu Hugvits við framhaldsskólana. 7. maí hittust skjalastjórar aftur á fundi og fóru yfir stöðu mála.

Hugvit hélt námskeið fyrir skjalastjóra framhaldsskólanna um miðjan september þar sem farið var yfir ýmsar stillingar í kerfisstjórnborði GoPro, notendaumsjón og umsjá með lykilordum, aðgangsstýringar, virkni og notkun. Því miður náðist ekki samband við fundinn af tæknilegum ástæðum.

Elín sótti um aðild að Félagi um skjalastjórn sl. haust og sótti tvo fyrirlestra á vegum félagsins. Sá fyrri var 13. október þar sem Kristín Ósk Hlynsdóttir fjallaði um skýjalausnir í skjalavörslu og sá seinni 17. nóvember þar sem Jón Kristinn Ragnarsson fræddi um persónuvernd og áhættumat sem þarf að framkvæma í tengslum við m.a. tölvuforrit eða öpp sem vinsælt er að nota við kennslu. Báðir fundirnir voru á netinu.

Þjóðskjalasafn Íslands bauð upp á eins til tveggja klukkutíma ókeypiss námskeið um ýmsa þætti skjalavörslu. Námskeiðin sem voru á Teams voru gagnleg og svöruðu mörgum spurningum og vangaveltum. Fyrsta námskeiðið sem Elín sótti var 26. janúar, „Þarf að bæta skjalavörslu og skjalastjórn? Átak í skjalavörslu og gerð skjalavistunaráætlunar“. Umsjón með námskeiðinu hafði Árni Jóhannsson. Þann 9. febrúar fjallaði S. Andrea Ásgeirsdóttir um „Rafræna skjalavörslu. Afhending rafræna gagna til Þjóðskjalasafns, undirbúningur og góð ráð“. Árni Jóhannsson fjallaði

svo um frágang, skráningu og afhendingu pappírsskjala þann 23. febrúar. Síðasta námskeiðið var svo 23. mars um afhendingu á eldri rafrænum gögnum og hafði S. Andrea Ásgeirsdóttir umsjón með því.

Skjalastjórnun er mjög víðfeðmt svið og endalaust er hægt að viðá að sér meiri fróðleik sem veitir meiri innsýn og þekkingu.

Skjalamál

Vorið 2018 sömdu fjölmargir framhaldsskólar við fyrirtækið Hugvít um aðgang að skjalastjórnarkerfinu GoPro. Lokið var við gerð málalykils fyrir FSu haustið 2018 og hann sendur Þjóðskjalasafni til samþykktar. Gildistími hans er frá 1. september 2018 til 31. ágúst 2023.

Kerfið var sett upp í FSu vorið 2019 og fengu starfsmenn stutta kynningu og kennslu í júní 2019. Alls eru 13 starfsmenn með aðgang að GoPro.

Síðastliðna tvo vetur hefur innleiðing og kennsla á kerfið staðið yfir. Fólki er kennt að stofna mál og setja skjöl og tölvupósta eftir atvikum undir mál. Áhersla hefur lögð á að bregðast skjótt við þegar spurningar hafa vaknað hjá starfsmönnum um hvernig skjala eigi ákveðin mál og eins hvað eigi að skjala. Á vorönn var gert átak í fræðslu á GoPro. Á þriðjudagsmorgnum milli 8 og 9 var boðið upp á leiðbeiningar og fræðslu um skjalamál. Yfirleitt voru tveir til þrjú starfsmenn boðaðir í hvert skipti. Það er von mín að þessir stuttu vinnufundir hafi hvetjandi áhrif á starfsmenn að nota GoPro.

Haldið var áfram að skjala ýmis gögn í persónumöppum starfsmanna, eins og ráðningarsamninga, prófskírteini og leyfisbréf og hafa aðeins skólameistari, aðstoðarskólameistari og fjármálastjóri aðgang að þessum málum. Einnig er skólanum skylt að halda utan um allar umsóknir um störf og komst góður skriður á þá vinnu á skólaárinu. Flestallar fundargerðir eru nú skráðar í GoPro og annast viðkomandi starfsmenn þá vinnu.

Grisjunarbeiðni vegna prófúrlausna var send til Þjóðskjalasafns og fengum við þau svör að skylt væri að varðveita prófúrlausnir frá árum sem enda á 0 frá nemendum sem bera nöfn með bókstafnum A. Um þessar mundir er unnið að reglum um eyðingu námsmatsgagna hjá afhendingarskyldum aðilum og með þeim mun sú breyting verða að afhendingarskyldir aðilar þurfa ekki lengur að sækja sérstaklega um eyðingu námsmatsgagna.

Smám saman er komast mynd á hvaða skjöl skuli færa inn í skjalakerfið. Eftir því sem notendur öðlast meira öryggi og þjálfun í notkun GoPro verður vinnan léttari. Og auðveldara verður að átta sig á hvað er mál og þurfi þar af leiðandi að skjala. Lagabókstafurinn kveður skýrt á um að framhaldsskólum líkt og öðrum ríkisstofnunum ber að viðhafa góð vinnubrögð í skjalastjórnun.

Faraldurinn

Covid-19 heimsfaraldurinn setti svo sannarlega mark sitt á allt skólastarf á skólaárinu. Í upphafi haustannar máttu 50 manns koma saman og eins metra reglan var í gildi. Bókasafnið var í sóttvarnahólfi með salnum (stofu 106) og þurftu nemendur að ganga þar inn til að komast á safnið. Aðeins var boðið upp á helming lessæta á safninu og skýrar leiðbeingar um sótthreinsun borða, stóla og lyklaborða eftir notkun. Frá miðjum september var grímunotkun gerð að skyldu. Þrátt fyrir allt voru nemendur duglegir að koma á safnið, bæði til að læra og sækja kennslustundir í fjarkennslu.

Þann 3. október var sett á 20 manna samkomubann og allt bóknám færðist yfir í fjarkennslu. Ákveðið var að halda safninu opnu í þessu ástandi og reyndin varð sú að alltaf komu nokkrir

nemendur á bókasafnið á hverjum degi. Það hélst alveg út alla haustönnina, líka eftir að samkomutakmarkanir voru hertar þann 30. október en þá máttu aðeins 10 manns koma saman. Haustönnin var býsna strembin, stöðug óvissa og mikið álag á bæði nemendur og kennara.

Á nýju ári 2021 var ákveðið að færa allt skólahald yfir í staðbundið nám. Í ljósi þess að aðeins 30 manns máttu vera saman í rými var ákveðið að bjóða bara upp á lesrými á 1. hæð bókasafnsins. Þegar reglurnar voru rýmkaðar seinnipartinn í febrúar var opnað upp á svölum og í vinnurými í kjallara. Aftur var svölunum og kjallaranum lokað eftir páskafríið (7. apríl) eftir að samkomutakmarkanir voru hertar aftur. Þrátt fyrir allt var mjög góð nýting á bókasafninu á vorönn, nemendur sem áttu lengra heim voru duglegir að koma á safnið milli kennslustunda.

Vonandi horfum við fram á bjartari tíma með yfirstandandi bólusetningum gegn Covid-19 og að skólastarf geti komist í eðlilegt horf á komandi skólaári.

Selfossi 1. júní 2021

Elín Kristbjörg Guðbrandsdóttir,
forstöðumaður bókasafns Fjölbrautaskóla Suðurlands